

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΠΡΟΣ

ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΟΤΑΝ αναγινώσκωμεν τῆς θείας γραφῆς τὰς ἱστορίας, θαυμάζομεν, βλέποντες τόσον πλῆθος ἀνθρώπων, πιστευσάντων διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν θεηγόρων ἀποστόλων. Τρία δὲ νομίζομεν, ὅτι εἰσὶ τὰ αἷτια ταύτης τῆς πλουσιωτάτης πνευματικῆς καρποφορίας, ἡ δύναμις δηλαδὴ τῆς θείας χάριτος, τὰ μεγάλα καὶ πολλὰ θαύματα, καὶ τὸ ἅγιον πολίτευμα ἐκείνων τῶν θεοκηρύκων ἀνδρῶν· ἔσιν ὁμοῦ καὶ ἄλλο τέταρτον αἷτιον τοῦ τοσοῦτου καρποῦ, ὁ ἀπλοῦς μὲν, θεοπρεπῆς δὲ καὶ ἀμίμητος τρόπος τῆς τῶν θείων ἀποστόλων διδαχῆς· βλέπομεν ἐκεῖνο, ὅπερ λέγω εἰς τὴν σήμερον ἀναγνωσθεῖσαν ἐπιστολὴν τοῦ θεορρήμονος Παύλου. Δι' αὐτῆς ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, διδάσκων τὰ περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς, τρεῖς τρόπους μετέρχεται, ἵνα πείσῃ τοὺς ἀκούοντας· ὑπόσχεται βοήθειαν, παρακαλεῖ, καὶ προβάλλει τῶν ἀρετῶν τὸ παράδειγμα. Τὸ παράδειγμα πείθει τὸν νοῦν, ἡ δέησις ἀπαλύνει τὴν καρδίαν, ἡ βοήθεια θαρ-

ρῦνει τὴν ψυχὴν, καὶ ἐπομένως πᾶς ἀκροατῆς μετὰ χαρᾶς ὑποδέχεται τὸ κήρυγμα, καὶ μετὰ προθυμίας ἐκπληροῖ τὰ ἀκουόμενα. Ἐπειδὴ δὲ παράδειγμα ἀρετῆς προβάλλει τὰ ἴδια αὐτοῦ ἔργα, διὰ τοῦτο περιγράφει αὐτὰ μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος καὶ ταπεινοφροσύνης· προφέρει μὲν αὐτὰ διὰ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ἵνα ἀναφέρωνται κοινῶς εἰς πάντας τοὺς ἀποστόλους· μετασχηματίζει δὲ εἰς νοθεσίαν, ἵνα περισσότερον ὠφελή τὰς ψυχὰς τῶν πιστευόντων. Ὅστις μετὰ προσοχῆς ἀκούσῃ τὴν τούτων ἐρμηνείαν, καὶ μετὰ εὐλαβείας βάλῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν ἐκεῖνος οὐ μόνον θαυμάζει τὴν ἐν τῷ Παύλῳ σοφίαν τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ καρποφορεῖ τῶν θείων ἀρετῶν τὴν σωτήριον καρποφορίαν.

Ἄδελφοί, συνεργοῦντες παρακα-² Κορ. 3.
ὁ. 1.
λοῦμεν, μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ
θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς.

12 « Συνεργοῦντες, λέγει, παρακαλοῦμεν ». Ἀλλὰ διὰ ποίων τρόπων οἱ ἀπόστολοι ἐβοήθουν τοὺς πιστεύσαντας; Διὰ τῆς ἀγίας αὐτῶν ζωῆς, λάμποντες ὡς φωστῆρες, καὶ διὰ τοῦ πρακτικοῦ αὐτῶν παραδείγματος, ὁδηγοῦντες αὐτοὺς πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς κατορθώματα διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν, δεόμενοι ἀδιαλείπτως τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῶν. Διὰ τῆς ποιμαντικῆς φροντίδος, μεριμνῶντες κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ὑπὲρ αὐτῶν, νοθετοῦντες, διδάσκοντες, ἐλέγχοντες, ἐπιτιμῶντες· διὸ καὶ ἔλεγεν ὁ τρισμακάριος Παῦλος· « Τίς » ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλί- » ζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; » Συμβοη- » θοῦμεν, λέγει, καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἵνα μὴ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡγουν τὸ χάρισμα τῆς πίστεως, ὅπερ ἐλάβετε, διαμείνη ἐν ὑμῖν ἄκαρπον καὶ ἀτελεσφόρητον, « Μὴ » εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, δέξασθαι » ὑμᾶς ». Ἐκ τούτων δὲ τῶν ἀποστολικῶν λόγων μανθάνομεν πρῶτον, ὅτι ὁ θεὸς πρὸς πάντας ἐξαποστέλλει τὴν χάριν αὐτοῦ, οὐ μόνον δηλαδὴ εἰς ἐκείνους, οἵτινες τῇ δυνάμει αὐτῆς καρποφοροῦσι τὰ καλὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες οὐδένα καρπὸν ἀρετῆς φέρουσι· καθὼς καὶ « τὸν ἥλιον » αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγα- » θοῦς, καὶ θρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδί- » κους ». Δεύτερον δὲ, ὅτι καὶ αὐτὴ τοῦ θεοῦ ἡ χάρις γίνεται κενή, ἡγουν ἀνωρε- » λης εἰς τοὺς μὴ πράττοντας τὰ καλὰ ἔρ- » γα. Τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐδίδαξεν ὁ Κύριος διὰ τῆς παραβολῆς τῶν ταλάντων· εἰς πάν-

τας μὲν ἔδωκε τάλαντα, οὐ πάντες δὲ ἐπολυπλασίασαν αὐτὰ, οὐδὲ πάντες ἐξ αὐτῶν ὑφελήθησαν. Τρίτον δὲ μανθάνομεν, τίνι τρόπῳ πρέπον ἐστίν, ἵνα διδάσκωμεν τοὺς ἀδελφούς, οὐ μόνον δηλονότι διὰ τῆς νοθεσίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συμβοηθείας τοῦ καλοῦ παραδείγματος, καὶ τῆς πρὸς τὸν θεὸν δεήσεως καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἐπιστασίας· οὐ διὰ ἐλέγχων καὶ ὀνειδισμῶν, ἀλλὰ διὰ παρακλήσεως καὶ ἰκεσίας. Προστίθησι δὲ καὶ τὸν λόγον, δι' ὃν συνήργει καὶ παρεκάλει αὐτοὺς, ἵνα μὴ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις φανῇ ἐν αὐτοῖς ἄπρακτος.

Λέγει γὰρ, καιρῷ δεκτῷ ἐπή- » κουςά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρό- » σδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας.

« Λέγει γάρ ». Ἀλλὰ τίς λέγει; ὁ προφή- » τῆς Ἡσαΐας, αὐτὸς προφητεύων περὶ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ σαρκωθείς ἤνοιξε τὴν θύραν τῆς αἰωνίου σωτηρίας, εἶπε ταῦτα τὰ λόγια. « Καιρῷ » εὐπρόσδεκτος, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σω- » τηρίας ἐβοήθησά σοι ». Ἐφάνερωσε δὲ διὰ τούτων, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ εὐπρόσδεκτος, καθ' ὃν ὁ θεὸς μέλλει εἰσακοῦσαι τὰς προ- » σευχὰς τῶν δεομένων ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σω- » τηρίας, ἐστὶν ὁ καιρὸς τῆς ἐν κόσμῳ πα- » ρουσίας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν μέλλει βοηθῆσαι καὶ σῶσαι τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστά-

Ρωμ. 1. 9.

1. Θεσ. 1. 2.

2. Κορ. 11. 29.

2. Κορ. 6. 2.

Ἠρ. 49. 8.

Ματθ. 5. 45.

Ματθ. 25. 15.

σεως αὐτοῦ· ἔκτοτε δὲ καὶ ἡ αἴτησις παν-
 τὸς πιστεύοντος εἰσακούεται, ὡς καὶ αὐτὸς
 ὁ σωτὴρ ἐβεβαίωσεν, εἰπὼν· « Ἴνα ὅ,τι
 » ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί
 » μου, δώ ὑμῖν ». Καὶ ἡ ἐπίκλησις τοῦ ὀνό-
 ματος τοῦ Ἰησοῦ σώζει τοὺς ἐπικαλουμέ-
 νους αὐτό, ὡς ὁ προφήτης Ἰωὴλ προφητεύ-
 σας, εἶπε· « Καὶ πᾶς, ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται
 » τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται ». Προβάλ-
 λει οὖν ὁ Παῦλος τὰ προφητικά λόγια τοῦ
 Ἡσαΐου, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἦλθεν ὁ προρρήθεις
 εὐπρόσδεκτος καιρὸς, καὶ ἡ προφητευθεῖσα
 ἡμέρα τῆς σωτηρίας· διὸ εἰπὼν, ὅτι ἐν τῷ
 εὐπροσδέκτῳ καιρῷ ἐπακούει ὁ θεὸς καὶ
 βοηθεῖ καὶ σώζει, ὡς λέγει ὁ προφήτης
 Ἡσαΐας, ἐφάνέρωσε, τίς ἐστὶν οὗτος ὁ
 καιρὸς, λέγων· « Ἴδου νῦν καιρὸς εὐπρόσ-
 » δεκτος, ἰδου νῦν ἡμέρα σωτηρίας ». Ἴδου,
 λέγει, νῦν, ἐπειδὴ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐσαρκώθη,
 καὶ ἔπαθε, καὶ ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη, νῦν
 ἐστὶν ὁ καιρὸς ὁ ἀρμόδιος διὰ τὴν ἐπιστροφὴν
 τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἡμέρα, ἐν ἣ ἀπολαμ-
 βάνουσι τῆς σωτηρίας αὐτῶν οἱ πρὸς τὸν
 Χριστὸν προσερχόμενοι· ταῦτα δὲ εἰπὼν,
 ἐπιφέρει τὰ σωτηριώδη ἔργα τῆς πίστεως,
 ὑφαίνων θαυμασίως τὴν ἠθικὴν διδασκα-
 λίαν διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος.

2. Κορ. 6.
 3. Μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες
 προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ δια-
 κονία.

Ποίαν ἀναφορὰν ἔχουσι ταῦτα πρὸς
 τὰ εἰρημένα; Ταῦτα ἀναφέρονται πρὸς τὸ,

« Συνεργοῦντες παρακαλοῦμεν ». Τοῦτω^{2. Κορ. 6.}
 τῷ τρόπῳ, λέγει, συμβοηθοῦμεν ὑμᾶς, μὴ^{1.}
 διδόντες δηλαδὴ ἐν μηδεμίᾳ ὑποθέσει
 προσκοπήν, ἢ γουν σκανδάλου ἀφορμὴν,
 ἵνα μὴ λάβῃ μέμψιν καὶ κατηγορίαν ἢ
 διακονία, τουτέστιν ἢ εὐαγγελικὴ ὑπηρεσία,
 ἣτις ἐστὶ τὸ κήρυγμα τῆς εἰς Χριστὸν
 πίστεως. Ἀληθῶς δὲ μετὰ μεγάλης προσο-
 χῆς καὶ ἀκριθείας ἐφευγε πᾶσαν ἀφορμὴν
 σκανδάλου· διότι καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀπέιχε
 τῶν ἐν τῷ νόμῳ διατεταγμένων, ὅταν
 ἐγνώριζεν, ὅτι δύνανται προξενῆσαι σκάν-
 δαλον. Ἐπέτρεπεν ὁ νόμος, ἵνα « Οἱ τὰ ἱερά^{Λευ. 6. 16}
 » ἐργαζόμενοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίωσιν »
 αὐτὸς δὲ ἀδάπανον ἐκήρυττε τὸ εὐαγγέλιον,<sup>1. Κορ. 9.
 13.</sup>
 φοβούμενος, μήπως σκανδαλίση λαμβά-^{Αὐτ. 18.}
 νων τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν αὐτοῦ ἐκ τῶν
 διδασκομένων· ἔλεγε δὲ καὶ τὸ, « Διόπερ,<sup>1. Κορ. 8.
 13.</sup>
 » εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου,
 » οὐ μὴ φάγω κρέα, εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ
 » τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω ». Διὰ
 τοῦτο οὖν μετὰ τῆς παρρησίας ἔλεγεν,
 ὅτι οὐδεμίαν ἀφορμὴν σκανδάλου ἔδωκέ
 ποτε ἐν οὐδεμίᾳ ὑποθέσει, ἵνα μὴ μωμηθῇ
 ἢ διακονία. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ εἰς τὴν πρῶ-
 τὴν αὐτοῦ ἐπιστολὴν, τὴν πρὸς Κορινθίους
 ἔγραψεν· « Ἀλλὰ πάντα γέργομεν, ἔλεγεν,
 » ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ
 » τοῦ Χριστοῦ ». Βλέπε δὲ, ὅτι ἄρχεται
 τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τὸ μάθημα ἀπὸ
 τῆς φυγῆς τῆς ἀμαρτίας, ἔπειτα διαλαμ-
 βάνει καὶ περὶ τῶν κατορθωμάτων τῆς
 ἀρετῆς κατὰ τὸ, « Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ,<sup>Ψαλ. 38.
 15.</sup>
 » καὶ ποιήσον ἀγαθόν, » Συνεργήσαμεν,

λέγει, ὑμᾶς, οὐ μόνον φεύγοντες πᾶσαν ἀφορμὴν σκανδάλου,

2. Κορ. 6. 4. Ἄλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἐ-
αυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομο-
νῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις,
5. ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις· Ἐν
πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστα-
σίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν
νηστείαις.

Οὐ μόνον ἐν μηδεμίᾳ περιζᾶσει, λέγει, ἐδώκαμεν ἀφορμὴν σκανδάλου, ἀλλ' εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν συνεστήσαμεν ἑαυτοὺς, καὶ ἀπεδείξαμεν, ὅτι ἐσμὲν ὑπηρέται τοῦ θεοῦ· ἀπεδείξαμεν δὲ τοῦτο, ὑπομένοντες πᾶσαν κέκωσιν « Ἐν ὑπομονῇ ». Πρώτην ἔταξε τὴν ὑπομονὴν, ἐπειδὴ διὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ παθήματα, ὅσα τότε ἔπασχον οἱ ἀπόστολοι, κηρύττοντες τὸ εὐαγγέλιον, τόσον ἀναγκαῖα ἦν ἡ ὑπομονή, ὥστε, εἰ ἐλείπεν, ἔπαυε τὸ κήρυγμα· οὐκ εἶπε δὲ ἀπλῶς, ἐν ὑπομονῇ, ἀλλ' « Ἐν ὑπομονῇ πολλῇ », ἐπειδὴ πολλὰ καὶ βαρῆα ἦσαν τὰ παθήματα· ἐπαριθμῆ δὲ ὅσα ἐξ ἀνάγκης πολλὴν ἐζήτουν τὴν ὑπομονήν· « Ἐν θλίψεσι, λέγει, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς (*), ἐν στενοχωρίαις· ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις ». Καὶ τὰς μὲν θλίψεις, ὅσας ὁ Παῦλος ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ ἀλλαχοῦ ὑπέμεινε αὐτός, αὐτὰς περι-

2. Κορ. 1. 8. 2. 4. ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις ». Καὶ τὰς μὲν θλίψεις, ὅσας ὁ Παῦλος ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ ἀλλαχοῦ ὑπέμεινε αὐτός, αὐτὰς περι-

ἔγραψεν· ἰστόρησε δὲ ὁ θεηγόρος Λουκᾶς ἐρ. 3. 13. ὅσας ἀνάγκας καὶ στενοχωρίας ὑπέμεινε ὁ Παῦλος εἰς τὴν Δαμασκὸν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὅσας εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν Ἑλληνιστῶν· ὅσας πληγὰς καὶ φυλακὰς εἰς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας ὑπὸ τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ ἐκεῖ ὄχλου· ὅσας δὲ ἀκαταστασίας, περιγράψας αὐτὸν ἐκ τόπου εἰς τόπον διερχόμενον, χωρὶς τινος κατασάσεως· καὶ κόπους αὐτοῦ, διηγεῖται, ὅτι εἰς τὴν Κόρινθον ἐτρέφετο, ἐργοχειρῶν σὺν τῷ Ἀκύλᾳ· καὶ τὰς ἀγρυπνίας, εἰπὼν, ὅτι παρέτεινε τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ « Μέχρι μεσονυκτίου » καὶ ὅτι « Τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἔπαυσε σὺν νοθετῶν τοὺς Ἐφεσίους ». Νηστείας δὲ ἐνταῦθα λέγει ὁ Παῦλος οὐχὶ τὰς διωρισμένας, οὐδὲ τὰς μετὰ προσευχῆς γινομένας, ἀλλὰ τὰς « Ἐν λιμῷ καὶ δίψει », ἧγουν τὰς ἐκ τῆς ἀπορίας τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ. Τὰς πρακτικὰς δὲ ἀρετὰς ἐπαριθμήσας, ὅσας ὑπὸ τῶν διωκτῶν ἀναγκαζόμενος κατάρθρωσε, μεταβαίνει εἰς τὰς θεωρητικὰς, ὅσας δηλονότι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ αὐτοκινήτως ἐκαρποφόρησεν.

Ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ.

Ἀγνότητα μὲν λέγει τὴν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καθάρτητα ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας· γνώσιν δὲ, τὴν θεῖαν σοφίαν καὶ ἀποκά-

(*) Τὸ, ἐν διωγμοῖς, εἰς τὰς ἄλλας ἐκδόσεις οὐ κεῖται, οὐδὲ εἰς τοὺς παλαιούς οὐδὲ εἰς τοὺς νεωτέρους ἐρμηνευτὰς, οὐδὲ εἰς τὰς μεταφράσεις.

1. Κορ. 2. 4. λυφιν· διότι οὐκ ἐδίδασκεν « Ἐν πειθοῖς ἀν-
 « θρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει
 » πνεύματος καὶ δυνάμεως ». Οὐ μόνον δὲ
 τὴν καθαρότητα εἶχε καὶ τὴν ἐξ ἀποκα-
 λύψεως θεῖαν σοφίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μακρο-
 θυμίαν καὶ τὴν χρηστότητα· καὶ διὰ μὲν
 τῆς μακροθυμίας ὑπέφερε τοὺς διώκτας·
 διὸ λοιδορούμενος, τὴλόγει· διωκόμενος,
 1. Κορ. 4. 12. ὑπέμεινε· βλασφημούμενος, παρεκάλει·
 διὰ δὲ τῆς χρηστότητος εὐηργέτει πάντας,
 Ρωμ. 1. 14. διδάσκων Ἑλληνας καὶ βαρβάρους, σοφούς
 τε καὶ ἀνοήτους· ταῦτα δὲ ἐποίει, οὐχ ὑπὸ
 πνεύματος πλάνης κινούμενος, καθὼς οἱ
 2. Κορ. 11. 13. ψευδαπόστολοι, οἵτινες ἦσαν « Ἐργάται
 » δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποσό-
 λους Χριστοῦ », ἀλλ' ὑπὸ τοῦ παναγίου
 πνεύματος, τοῦ ἐν αὐτῷ οἰκοῦντος φωτιζό-
 μενος καὶ ὁδηγούμενος. Ἴνα δὲ πληροφορή-
 σῃ, ὅτι εἶχεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ τὸν φωτισμὸν
 τοῦ παναγίου πνεύματος, ἀνακαλύπτει
 τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀρετὴν, τὴν φέρου-
 σαν ἐν ἡμῖν τὸ θεῖον πνεῦμα, ἡγουν τὴν
 ἀνυπόκριτον ἀγάπην· « Ἐν ἀγάπῃ ἀνυπο-
 » κρίτω ». Ὅπου ἀγάπη καθαρὰ καὶ εἰλι-
 κρινῆς, οὐχὶ ἐν σχήματι φαινομένη, καὶ ἐν
 λόγῳ μόνῳ ἰσταμένη, ἀλλ' ἐν πράγματι
 ἐνεργουμένη, καὶ δι' ἔργων ἐκτελουμένη,
 ἐκεῖ ἐστὶν ὁ θεός· « Ἐάν τις ἀγαπᾷ με,
 » εἶπεν ὁ Κύριος, τὸν λόγον μου τηρήσει·
 » καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ
 » πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ'
 » αὐτῷ ποιήσομεν ». Ἄκουσον δὲ καὶ τὰς
 λοιπὰς θαυμασίους αὐτοῦ ἀρετάς.

Ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει 2. Κορ. 6. 7.
 θεοῦ, διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύ-
 νης τῶν δεξιῶν καὶ ἀρισερῶν.

Ἦσαν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀποστόλων
 ψευδαπόστολοι, καπηλεύοντες τὴν διδα-
 σκαλίαν τῆς πίστεως, περὶ ὧν ὁ Παῦλος
 ἔλεγεν· « Οὐ γὰρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοί, κα- 2. Κορ. 2. 17.
 » πηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ »· τούτων
 οἱ μὲν ἠνάγκαζον τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύ- Γαλ. 6. 12.
 σαντας ἵνα περιτέμνωνται· οἱ δὲ ἔσπειρον
 μεταξὺ τῶν πιστῶν διχόνοιαν καὶ σχίσμα-
 τα, πείθοντες, ἵνα ὁ μὲν λέγῃ ἑαυτὸν μα-
 θητὴν τοῦ Παύλου, ὁ δὲ, τοῦ Ἀπολλῶ, ὁ 1. Κορ. 1. 12.
 δὲ, τοῦ Κηφᾶ, ὁ δὲ, τοῦ Χριστοῦ· ἄλλοι Κορ. 2. 2. 2.
 δὲ ἐδίδασκον ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας
 τῶν ἀνθρώπων. Οὗτοι δὲ πάντες ἀνεμί-
 γνουον τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως μετὰ τοῦ
 ψεύδους τῶν ἰδίων δεισιδαιμονιῶν· ὁ δὲ
 Παῦλος ἐκήρυττεν « Ἐν λόγῳ ἀληθείας », ἡ-
 γουν ἐδίδασκε τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως
 ἄδολον καὶ καθαρὰν ἀπὸ πάσης ἀνθρώπων
 ἐφευρέσεως· « Ἄλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, 2. Κορ. 2. 17.
 » ἔλεγεν, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ, κατενώπιον τοῦ
 » θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν ». Τὸ δὲ, « Ἐν
 » δυνάμει θεοῦ », ἡ τὰ θαύματα σημαίνει,
 ὅσα αὐτὸς διὰ τῆς θείας δυνάμεως ἐποίη-
 σεν, ἡ τὸ, ὅτι δυνάμει θεοῦ καὶ τὸν λόγον
 τῆς ἀληθείας ἐλάλει, καὶ τὰς ἀρετὰς ἐποίει,
 ὅσας ἐπαρίθμησεν· ὅπλα δὲ δεξιὰ ὠνόμασε
 τὰ χαροποιὰ πράγματα· ἀριστερὰ δὲ, τὰ
 λυπηρὰ, ὡς φανερόν ἐστὶν ἐκ τῶν ἐξῆς
 αὐτοῦ λόγων· εἶπε δὲ, ὅτι καὶ ταῦτα, καὶ
 ἐκεῖνά εἰσιν ὅπλα δικαιοσύνης, ἐπειδὴ ὁ

εὐσεβῆς ἄνθρωπος καὶ διὰ τούτων, καὶ δι' ἐκείνων κατὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν αὐτοῦ μαχόμενος, κατορθοῖ τὴν δικαιοσύνην, ἡγουν πᾶσαν ἀρετὴν.

2. Κρ. 6. 8. 9. 10. Διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς· Ὡς ἀγγνούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοῦ ζῶμεν· ὡς παιδεύμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι· Ὡς λυπούμενοι, αἰεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.

Ἡ δόξα, ἡ εὐφημία, ἡ ὑπόληψις, ὅτι ἐσμέν φιλαλήθεις, τὸ γνῶριμον καὶ ἐπίσημον, ἡ ζωὴ, ἡ χαρὰ, ὁ πλοῦτος, ἡ ἐξουσία, εἰσὶ τὰ ὄπλα τὰ δεξιὰ· ἡ ἀτιμία, ἡ δυσφημία, ἡ ὑπόληψις, ὅτι ἐσμέν πλάνοι, τὸ ἄσημον καὶ ἀγνώριστον, ὁ θάνατος, ἡ τιμωρία, ἡ λύπη, ἡ πτωχεία, ἡ ἀπορία, εἰσὶ τὰ ὄπλα τὰ ἀριστερά· οἱ πιστοὶ ἐδόξαζον, εὐφήμουν, ἐνόμιζον διδασκάλους

τῆς ἀληθείας τοὺς ἀποστόλους, ἐγνώριζον αὐτοὺς ὡς ἀπεσταλμένους ὑπὸ θεοῦ, ἐξίσαντο, ἐλέποντες αὐτοὺς ζῶντας ἐν μέσῳ τῶν θανατηφόρων κινδύνων, καὶ μὴ ἀποθνήσκοντας ἐν ταῖς ἐπιθανατίοις τιμωρίαις, ἐθαύμαζον, ὀρῶντες αὐτοὺς χαίροντας ἐν μέσῳ τῶν θλίψεων, ἀπελάμβανον τοῦ πλοῦτου τῆς ἐνοικούσης ἐν αὐτοῖς θείας χάριτος, παρεδίδοσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν πάντα, ὅσα εἶχον, βάλλοντες αὐτὰ παρὰ τοὺς πόδας αὐτῶν. Οἱ ἄπιστοι κατεφρόνουν καὶ ἐβλασφήμουν αὐτοὺς, ἐνόμιζον, ὅτι εἰσὶ πλάνοι καὶ ἄσημοι ἄνθρωποι, ἀπεφάσιζον κατ' αὐτῶν θάνατον, ἐπαίδευον διὰ βαρυτάτων τιμωριῶν, ἐθλιβον ὑπερβαλόντως ὡς πτωχοὺς, καὶ ἀπόρους ἐλογίζοντο αὐτοὺς. Ἐν μέσῳ τούτων τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν ὄπλων εὐρισκόμενος ὁ θεῖος Παῦλος, ἐξῆλθε νικηφόρος καὶ θριαμβευτής. Ἐν τούτοις ἐθαυμαστώθη, μηδὲ ὑπὸ τῶν χαροποιῶν ὑπεραρθεῖς, μηδὲ ὑπὸ τῶν λυπηρῶν καταβληθεῖς, ἀλλὰ καταστήσας καὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά ὄπλα, δικαιοσύνης ὄπλα, ἡγουν πάσης ἀρετῆς ὄργανα.

Πρα. 4.
37.
Γαλ. 4.
14, 15.